

Sygn. akt III C 121/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2017 roku

Sąd Okręgowy Warszawa- Praga w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: SSO Błażej Domagała

Protokolant: Iwona Rogala

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2017 roku w Warszawie

sprawy z powództwa Syndyka masy upadłości (...)Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.

przeciwko T. D. (1)

o zapłatę

nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 23 czerwca 2016 r. (sygn. akt III Nc 220/16) w całości utrzymuje w mocy.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 16 czerwca 2016 r. powód Syndyk masy upadłości (...) Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego T. D. (1) kwoty 108.526,59 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 lutego 2016 r. do dnia zapłaty.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z 23 czerwca 2016 r. nakazano pozwanemu zapłatę na rzecz powoda, zgodnie z żądaniem pozwu (III Nc 220/16).

Zarzuty od nakazu zapłaty T. D. (1) wniósł w ustawowym terminie, wnosząc o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa.

Powód podtrzymywał żądanie w trakcie procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

(...) w W. i pozwanego – członka Kasy – łączył różne umowy. Jedna z nich, zawarta 23 maja 2013 r., nr (...), dotyczyła pożyczki odnawialnej (...). W celu zabezpieczenia zapłaty świadczenia wynikającego z umowy przez T. D. (1), wystawił on weksel, tzw. in blanco; deklaracja dotycząca wypełnienia weksla przez wierzyciela stanowiła część umowy pożyczki (pkt 21).

W związku z nieterminowym regulowaniem należności pozwany został wezwany przez powoda do zapłaty zaległości w kwocie 102.201,74 zł pismem z dnia 15.05.2015 r., a następnie w dniu 23.07.2015 r. – wobec braku zapłaty – Syndyk wypowiedział umowę z zachowaniem trzydziestodniowego okresu wypowiedzenia.

Na dzień 13 stycznia 2016 r. zadłużenie pozwanego z tytułu w/w umowy wynosiło kwotę 108.626,59 zł, w tym niespłacony kapitał – 94.977,27 zł, niezapłacone odsetki umowne – 1.119,15 zł, odsetki z tytułu należności przeterminowanych 12.322,17 zł oraz prowizje i opłaty dodatkowe – 108 zł. Tego dnia powód wypełnił weksel in blanco, o czym zawiadomił T. D. (1) i wezwał go do wykupienia weksla 24 lutego 2016 r.

Pozwany w dniu 08.03.2016 r. zgłosił wierzytelność do masy upadłości powoda w kwocie 290.000 zł, którą stanowią miały nienależnie od niego pobrane odsetki na podstawie umowy z dnia 15.10.2009 r. o pożyczce na cele mieszkaniowe (nr (...)). Jednocześnie złożył oświadczenie o potrąceniu tej kwoty z wierzytelnością Syndyka z tytułu spłaty pożyczki (...) w kwocie pozostałej do zapłaty (kapitał), a także z wierzytelnością powoda obejmującą niespłacony kapitał z umowy pożyczki (...). Uzasadniając swoje stanowisko powołał się na abuzywność zapisów dotyczących odsetek we wskazywanych przez niego umowach.

Wcześniej, dnia 12.02.2016 r. T. D. (1) zgłosił do masy upadłości wierzytelność w kwocie 1.780.541,64 zł (w tym 1.285.365,65 zł z tytułu nienależnie pobranych środków w wysokości 1.285.365,65 zł oraz 495.175,99 zł tytułem odsetek ustawowych). Kwota ta stanowiła sumę odsetek, które według pozwanego zostały od niego nienależnie pobrane na podstawie umowy pożyczki nr (...) z 30.12.2009 r. wraz z należnymi mu odsetkami za opóźnienie. Jednocześnie złożył oświadczenie o potrąceniu przypadającej mu należności z wierzytelnością powoda z tej samej pożyczki, co powodować miało umorzenie się wzajemnych świadczeń do kwoty niższej, zaś syndyk miał być mu winien kwotę 468.875,35 zł.

Odsetki umowne wpłacone przez pozwanego na podstawie umowy nr (...) wyniosły 631.770,98 zł. Kwota pożyczki na cele mieszkaniowe w ramach tej umowy udzielona T. D. (1) na okres do 25.09.2014 r. wynosiła 1.200.000 zł. Strony zastrzegły w niej, że jest ona oprocentowana według zmiennej stopy procentowej ustalonej przez Zarząd (...), wynoszącej w dniu zawarcia umowy 15,50 % w skali roku. Zmiana oprocentowania może nastąpić w przypadku zmiany wyszczególnionych wskaźników, z tym zastrzeżeniem, że maksymalna stopa procentowa nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego NBP.

Stosowanie tego zapisu przez (...), decyzją Prezesa UOKiK z dnia 24.05.2013 r., zostało uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. W trakcie postępowania, które doprowadziło do wydania takiej decyzji Kasa uchwałą nr (...) z dnia 21.12.2012 r. zmieniła zapis stosowany we wzorach umów na umożliwiający konsumentom zapoznanie się z zasadami i sposobem obliczania zmiennego oprocentowania.

Powyższe bezsporne okoliczności faktyczne ustalono na podstawie wszelkich złożonych dokumentów: tj. weksła (kopia – k. 19, oryginał w kasie pancерnej wydziału), umowy nr (...) – k. 20-21, tabela opłat i regulamin – k. 24-27, raport zadłużenia – k. 28, wezwanie do zapłaty, wypowiedzenie, wezwanie do wykupu weksła – k. 29-40, zgłoszenie wierzytelności z dnia 08.03.2016 r. – k. 66-67 i z dnia 21.02.2016 r. – k. 148-150, umowa nr (...) – k. 68, decyzja Prezesa UOKiK – k. 69-77, uchwała (...) z 21.12.2012 r. – k. 139-140, rozliczenie wpłat na poczet umów – k. 158-160.

Żaden ze złożonych dokumentów nie był kwestionowany, wszystkie były wiarygodne. Brak było dowodów, którym odmówiono by wiary.

Sąd zważył, co następuje.

Powód dochodził zapłaty na podstawie weksła, niepełnego w chwili wystawienia, następnie uzupełnionego stosownie do porozumienia stron. Jako stosunek podstawy, w ramach którego wystawiono weksel o charakterze gwarancyjnym, wskazywał na umowę pożyczki z dnia 23.05.2013 r., nr (...).

Pozwany nie kwestionował zarówno ważności weksła, jak i wypełnienia go zgodnie z deklaracją wekslową. Podobnie, nie zgłaszał zarzutów co do samej umowy, której wykonanie weksel zabezpieczał; nie była sporna wysokość zadłużenia T. D. (1), wymagalność jego świadczenia, termin płatności i należne odsetki.

Mając powyższe na uwadze, wobec tak dalece bezspornych okoliczności, powództwo podlegało uwzględnieniu na podstawie przepisów art. 101-104 w zw. z art. 10 prawa wekslowego. Odsetki należne były wierzycielowi, jako ustawowe za opóźnienie, od dnia następnego po oznaczonym jako termin płatności weksła, tj. 25.02.2016 r., na podstawie art. 481 § 1 k.c. Z tych względów nakaz zapłaty z dnia 23.06.2016 r. należało w całości utrzymać w mocy, na podstawie art. 496 k.p.c.

Zarzuty pozwanego nie zasługiwały na uwzględnienie.

T. D. (1) w środku zaskarżenia od nakazu zapłaty zgłosił zarzut potrącenia, powołując się na dokonane w ramach postępowania upadłościowego zgłoszenie wierzytelności (z dnia 08.03.2016 r.). W trakcie postępowania zgłosił również kolejną wierzytelność do potrącenia, wynikającą ze zgłoszenia do masy upadłości z dnia 12.02.2016 r.

Niniejsze sprawa rozpoznawana była według przepisów o postępowaniu nakazowym, ponadto żądanie powoda oparte było na wekslu. Powodowało to, że pozwany miał obowiązek udowodnić wszelkie swoje twierdzenia (na co słusznie wskazywał powód, przywołując przykłady z orzecznictwa). Ponadto, zważywszy na to, że strona pozwana zgłosiła zarzut potrącenia, konieczne było uwzględnienie art. 493 § 3 k.p.c., zgodnie z którym do potrącenia mogą być przedstawione tylko wierzytelności udowodnione dokumentami, o których mowa w art. 485 k.p.c. W orzecznictwie i doktrynie ugruntowanym jest już pogląd, że te ograniczenie dotyczy wyłącznie sytuacji, gdy zarzut potrącenia podnoszony jest po wydaniu nakazu zapłaty. Natomiast w sytuacji, gdy oświadczenie o potrąceniu zostało zgłoszone wcześniej, pozwany może na nie powoływać się w postępowaniu, niezależnie od treści art. 493 § 3 k.p.c.

Szczególna sytuacja w niniejszej sprawie polegała na tym, że T. D. (1) z jednej strony powołał się na wcześniej dokonane potrącenie, z drugiej zaś niejako ponownie podniósł zarzut potrącenia w trakcie postępowania.

Wcześniejsze oświadczenia o potrąceniu, złożone przez wydaniem nakazu zapłaty, nie mogły odnieść skutku w sprawie. Zgłoszenie wierzytelności dokonane dnia 12.02.2016 r. i zawarte tam potrącenie nie odnosiło się do przysługującej powodowi wierzytelności dochodzonej w niniejszym postępowaniu i w związku z tym pozostawało bez wpływu na rozstrzygnięcie.

W przypadku kolejnego zgłoszenia, z dnia 08.03.2016 r. potrącenie kwoty 290.000 zł dokonane zostało zarówno z wierzytelnością Syndyka z umowy nr (...) (kwoty kapitału), jak i wynikającej z umowy nr (...), a więc stanowiącej podstawę wystawienia weksla. Powód dokonując potrącenia nie wskazał jednak, jaka część kwoty 290.000 zł ma być zaliczona na poczet jednej i drugiej wierzytelności. Zważywszy zaś, że – co niesporne – wg dokumentów powoda niespłacony kapitał z pożyczki nr (...) wynosi 616.886,14 zł, to brak było podstaw do czynienia przez Sąd jakichkolwiek obliczeń, jaka ewentualnie część wierzytelności pozwanego o wielkości 290.000 zł ma być potrącona z tą wierzytelnością powoda, a jaka z pożyczki nr (...). Mając to na uwadze, a także uwzględniając rozkład ciężaru dowodu, pozwany nie wykazał, że w wyniku oświadczeń o potrąceniu złożonych przed wydaniem nakazu zapłaty doszło do skutecznego umorzenia wierzytelności powoda ze stosunku podstawowego, który zabezpieczał weksel in blanco.

Niezależnie od powołania się na wcześniejsze potrącenia, oświadczenia pozwanego wskazywały na to, że ponownie dokonuje potrącenia w niniejszej sprawie. W istocie sprowadzało się to do ponownego potrącenia mających przysługiwać mu od powoda należności z inną niż wcześniej wskazywaną wierzytelnością (co dot. w szczególności oświadczenia z 12.02.2016 r.), to jest wynikającą z weksla zabezpieczającego spłatę pożyczki nr (...). Zarzuty tego rodzaju (ponowne potrącenia po wydaniu nakazu zapłaty) w niniejszym postępowaniu były jednak na podstawie art. 493 § 3 k.p.c. niedopuszczalne i zostały przez Sąd pominięte przy orzekaniu. Zgłoszone przez powoda wierzytelności nie zostały bowiem udowodnione żadnym z dokumentów, o których mowa w art. 485 k.p.c.

Z powyższych względów zarzuty pozwanego nie były skuteczne, co musiało skutkować utrzymaniem w mocy nakazu zapłaty, bez konieczności rozważania merytorycznej zasadności argumentacji stojącej u podstaw zgłoszenia zarzutu potrącenia.

Ubocznie można jedynie wskazać, że pozwany powoływał się na abuzywność zapisów stosowanych w umowach (...), a dotyczących zmiennego oprocentowania pożyczki. Bezspornym musiało być, co wynikało z treści umowy, której wykonanie zabezpieczał weksel, że w pożyczce nie zastosowano postanowienia o charakterze niedozwolonym, na które wskazywał T. D. (1). W odniesieniu natomiast do umowy nr (...), nie można było uznać trafności zarzutów pozwanego, że samo podobieństwo zapisu dotyczącego zmiennych odsetek do wpisanego do rejestru klauzul niedozwolonych, wykorzystywanego jednak przez innego przedsiębiorcę, powodowało automatyczne uznanie postanowienia za

niedozwolone. Oczywiście wpis do rejestru powoduje, że wszyscy przedsiębiorcy nie mogą posługiwać się takim samym lub podobnym postanowieniem, jednakże w sytuacji, gdy wyrok (...) stanowiący podstawę takiego wpisu odnosił się do innego podmiotu, to jego rozszerzona prawomocność materialna miała skutek tylko w przypadku tego konkretnego przedsiębiorcy (por. nieobowiązujący już art. 479⁴³ k.p.c. oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15). To zaś powodowało, że w ramach niniejszej sprawy należało dokonać tzw. kontroli indywidualnej abuzywności postanowienia umownego. Taka kontrola wymagała zaś postępowania dowodowego; wykazania, że dana klauzula nie była uzgadniana indywidualnie, a także, że kształtowała prawa i obowiązki pozwanego w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (por. art. 385¹ k.c.). W tym zakresie zabrakło jakiegokolwiek inicjatywy dowodowej stron, co uniemożliwiło przeprowadzenie skutecznej kontroli. O ile sam fakt indywidualnego uzgodnienia postanowienia mógłby obciążać powoda (art. 385¹ § 4 k.p.c., jako szczególny wobec ogólnych zasad dowodzenia wynikających z art. 6 k.c.), to pozostałe niezbędne do wykazania kwestie wymagały udowodnienia przez pozwanego. Z samego faktu uznania danego podobnego postanowienia za niedozwolone i wpisania go do rejestru, nie można bowiem automatycznie wywodzić, że w konkretnej indywidualnej sprawie również mało taki charakter.

Niezależnie od tego, nawet zakładając, że w świetle argumentów przedstawionych w Decyzji Prezesa UOKiK sporny zapis w umowie nr (...) należy uznać w sposób oczywisty za rażąco naruszający interesy pozwanego jako konsumenta, wobec jego sprzeczności z dobrymi obyczajami, to zasadnie wywodził powód, że mogło to odnosić się jedynie do tej części pkt 4 umowy, która przewidywała zmienność oprocentowania. Brak kryteriów umożliwiających zapoznanie się przez stronę stosunku prawnego (konsumenta) ze sposobem i warunkami zmiany wysokości naliczania odsetek niewątpliwie może spełniać przesłanki z art. 385¹ k.c. i taki zapis można uznać za bezskuteczny. Zważyć jednak należy, że strony umowy związane są jej treścią w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.).

W orzecznictwie krajowym oraz (...) podkreślane jest, że w przypadku stosowania klauzuli abuzywnej należy dążyć do utrzymania umowy w mocy z wyłączeniem niedozwolonego postanowienia. W powołanym powyżej pkt 4 umowy wyeliminowanie zapisu o zmienności oprocentowania powoduje, że w mocy należy utrzymać pozostałe jego postanowienia, a więc stałe oprocentowanie w wysokości 15,50%, nie wyższe niż odsetki maksymalne (w dacie zawarcia umowy czterokrotność kredytu lombardowego NBP).

Z tych względów nie można było podzielić wywodów pozwanego, że całość kwoty zapłaconej przez niego tytułem odsetek kapitałowych od umowy pożyczki było świadczeniem nienależnym, gdyż ich naliczanie wg stałego oprocentowania odpowiadałoby treści stosunku prawnego po wyeliminowaniu klauzuli abuzywnej, stosownie do art. 385¹ § 2 k.c. i znajdowało w nim podstawę prawną. T. D. (1) nie wykazał, że naliczone odsetki zostały obliczone w inny sposób, a także, jeżeli w wyniku stosownego rozliczenia doszło z jego strony do nadpłaty, to w jakiej kwocie, co umożliwiłoby rozważenie zasadności potrącenia.

Uwzględniając wszelkie przedstawione wywody i wnioski, na podstawie wcześniej powołanych przepisów utrzymano nakaz zapłaty z dnia 23.06.2016 r. w całości w mocy.

Powyzsze rozstrzygnięcie dotyczyło również kosztów procesu. Pozwany przegrał sprawę, w związku z tym na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zobowiązany było zwrócić powodowi koszty celowego dochodzenia praw, na które składała się opłata od pozwu oraz wynagrodzenie pełnomocnika wg stawki minimalnej, stosownie do przepisów wykonawczych o kosztach advokackich (1357 zł + 5400 zł).